

GÖTEBORGS KONSTHALL

DEEP SEARCH

Samtal mellan Johan Svensson och Emma Reichert den 28 november 2005

ER - Berätta lite om verket du arbetar med nu och som du skall visa på Göteborgs Konsthall.

JS- Idén till den här installationen kom när jag jobbade med installationen *Fula, skitiga, elaka* på Konsthall C i Hökarängen. Jag började göra en massa teckningar och även om jag inte hade en direkt tanke med dem, fick jag idéer till installationer utan att veta vart de skulle ta vägen riktigt.

Vad var det som utlöste det?

Jag tror att det var det att installationen på Konsthall C började gå upp i en skala som jag inte riktigt hade arbetat med tidigare, och där besökaren blev en del av installationen. Det var inte riktigt så på Konsthall C, men jag märkte att det kunde finnas något intressant med det. Med papper maché kan man bygga upp något stort ganska fort.

Det kan ju ta ganska lång tid innan man fattar vad man gör, i någon mån förstår man alltid vad man gör och i någon mån förstår man aldrig det riktigt helt och hållet. Ta det här med Hobbes till exempel¹. Jag läste om Hobbes, och så lånade jag några böcker och kom på att hans definition av naturtillståndet

Jag läste om Hobbes, och så lånade jag några böcker och kom på att hans definition av Naturtillståndet precis är det som händer i nästan alla mina installationer.

precis är det som händer i nästan alla mina installationer.

Och det hade du inte reflekterat över innan?

Inte genom honom så att säga...

Kan du se dina tidigare installationer genom Hobbes nu?

Ja, nu tycker jag att det är helt solklart! Både *Fula, skitiga, elaka* och sockerinstallationen (*Battle of Sugar*, 2001) på Rooseum är ju verkligen som illustrationer av det Hobbes skriver om.

Och vad är det han menar med naturtillståndet?

Mycket förenklat betraktar väl Hobbes snarast krig som det naturliga tillståndet hos människan och fred som ett slags undantagstillstånd. Allas krig mot alla är det han kallar naturtillståndet, det vill säga, om människan får regera fritt utan några slags restriktioner, blir det krig. Det är väl vad som

pågår i mina installationer, förutom att det inte är människor utan insekter och råttor. Också i ganska bokstavig mening är naturen ett hot. Naturen är ju i sig själv väldigt grym och konkurrerar med sig själv hela tiden. Och om man ser på Hieronymus Bosch så består ju

naturen av massa visuella objekt som är till för att locka andra individer i fällan². Det är ju så naturen fungerar.

Och om man överför det till samtiden...

Jag tänker att vi på sätt och vis bara är insekter i konsumtionssamhället... så tänker jag nog. Hela vår omgivning formar sig så att vi skall gå in i fällan. Det är väl det som på sätt och vis lyfter upp hela vårt samhälle, att vi är potentiella konsumenter. Så där finns det intressanta paralleller. Det finns ju också något lockande och förföriskt i det visuella. Konstobjektet har också en slags attraktionskraft, oavsett om det är ett riktigt objekt eller om det är, ja vad som helst, det behöver inte vara fysiskt... På något sätt kan man ju se Documenta³ som en vild natur där alla konkurrerar om uppmärksamhet, så den bilden kan man applicera på väldigt mycket, och den har stor giltighet tycker jag.

Hur kom du in på Bosch i förhållande till Hobbes?

För det första har jag alltid gillat Bosch väldigt mycket. Och sen tycker jag också att man attraheras väldigt av hans bilder, men när man tittar noggrannare, lockas man till någonting som både är förföriskt och förkastligt på samma gång. Oavsett om det

föreställer paradiset eller helvetet så är den visuella kraften så stark att man dras till den.

Om man tittar på skisserna till installationen så ser man en metkrok, en tunga, ett gap och ett nät...

Ja, idén blev relativt snabbt att göra ganska tydliga bildliga fällor så att man som besökare skall känna någon slags attraktionskraft eller lust. Men om man går in i installationen så inser man samtidigt också att man blir lurad. Man blir infångad i bildlig mening av själva skulpturerna.

Hur har du tänkt kring nätet?

Ett nät är i sig någonting som är till för att fånga in. Och jag tänker mer formellt att man kan använda nät också för att bygga med, men också för att fånga in, naturligtvis. Man skulle kunna göra ganska stora nät, vilket kan vara en ganska bra utgångspunkt...

Vad skall du prova att göra näten i för material?

Jag skall väl testa med lite olika snören. Igår tänkte jag att man borde göra nätet av tejp... (skratt) genomskinligt och lite klabbigt...

Jag har funderat på det här med humor och satir...

Det går helt enkelt inte att gå till angrepp på ett effektivare sätt än att använda sig av humor.

Ja, det är ju väldigt viktigt. Det jag gillar av konst och litteratur, är ju inte bara satir, men det är en viktig inspirationskälla för mig. Och att jag använder humor som metod, det har jag absolut gjort.

När man använder humor eller satir behöver väl inte det huvudsakliga syftet vara att det skall vara roligt... det kan vara något annat man vill åt. Grunden för humor är väl det oväntade, att man får se saker på olika sätt, vilket får en att reagera genom att t.ill exempel skratta, och det kan man använda för att kritisera... som satir...

Jag tror att humor och satir är ett sätt att vända upp och ner på rådande maktförhållanden på sätt och vis. Det finns ju sådana klassiska saker som *Midvintern*. Den har ju som grund i att man inte är kung och att man vet om att man aldrig kommer att bli det heller. Det enda sättet man kan hävda sig mot kungen är att sjunga en elak visa. Så det finns ju utan tvekan en stor kraft och en social funktion i det.

Men jag ser väl humorn som en slags omvandlare. Nu kommer jag att tänka på David Shrigley och operan i Glasgow⁴. Det är ett foto där man ser ett skrytbygge i bakgrunden och så har Shrigley satt upp en skylt där han har ritat av byggnaden lite taffligt och så står det "Ignore this building". Det tycker jag är ett väldigt bra exempel på vilken funktion humor kan ha. Man förstår att man inte kan ändra på rådande förhållanden. Det finns makter som är starka, men samtidigt genom att göra det här ingreppet så ställer han sig över makterna, och det tycker jag är fantastiskt bra. På det sättet tänker jag att man kan använda humor.

Skulle du beskriva ditt arbete som humoristisk?

Humor är ett viktigt inslag. Men det kanske snarare är en lekfullhet som finns i min konst.

Jag skrev för länge sedan en uppsats om humoristisk feministisk konst och hur man använder humor som strategi för att komma åt saker som man inte kan prata om. Men jag funderar över om de verken var så roliga, eller mer överraskande, det är inte direkt slapstickhumor, utan det är någon slags annan typ av humor...

Alltid om man gör roliga saker så måste man försvara det, det är så störande, det här vanliga att "det är roligt MEN det är allvarligt också". Att man ständigt måste betona att det är allvar också. Hur ofta säger man tvärtom "det är allvarligt, MEN humoristiskt också", ja... det förekommer säkert, men inte så ofta. Det finns ju humor som inte är så bra, men för mig är det helt självklart att humor... jag tänker inte ens på om det är allvar eller inte... Jonathan Swift är otroligt rolig ibland men jag kan inte tänka mig någon som är mer allvarig.⁵

Jo men precis, det är ju det jag är ute efter...

Det går helt enkelt inte att gå till angrepp på ett effektivare sätt än att använda sig av humor.

Jag tycker att mina verk ofta är ganska samtida. En sådan författare som Jonathan Swift är definitivt det, och varför väljer han att gå till väga på det sätt han gör, och vad vinner han på det? Då tror jag att det finns något i det där med att skapa parallella världar som gör att det är möjligt att kritisera på ett

helt annat sätt än om man skall göra ett dokumentärt arbete, vilket det i sig inte är något fel med, men det är två totalt olika strategier. För mig är det intressantare att gå Swifts väg eftersom det känns mer komplext. Dels har man världen som man själv skapar, och bara det är ju intressant, men sen så kan

man behandla händelser i den värld som pågår nu och som kan vara väldigt aktuella. Jag vet inte så mycket om vad som var på tapeten i Jonathan Swifts samtid, och det sägs ju att till exempel finansministern i Lilliput syftade på en viss person, men det spelar ingen roll för mig. Om det skulle vara så att hans verk stod och föll med att man

inte visste vem den här personen var så skulle det ju inte fungera idag, men det fungerar nu för det finns ju nya sådana finansministrar. Så på sätt och vis så blir de berättelserna mycket mer öppna och man kan läsa in mycket mer. Beträktaren eller läsaren ges en mer friare roll... eller man förväntar sig att man skall ha en intelligent läsare egentligen kanske...

Hur menar du då?

Jag menar att man måste uttyda en sådan text, och vad man ser i den beror på en själv. Det är skillnad på om man intervjuar Göran Persson "vad säger du om detta..." , då vet man som betraktare vad man får. En skillnad är då att formulera något väldigt tydligt konstnärligt, man skapar en värld och man förser den med vissa saker. Det kan vara mer eller mindre tydligt i verk... beroende på hur man arbetar så är det mer eller mindre uppenbart vad som finns i verket, det är nog

så jag menar. I Jonathan Swifts fall finns det alla möjliga nivåer samtidigt och det är det jag tycker är intressant, att de finns...

Som det där i Gullivers resa... När en jätte ser en jätte...

Ja, Swift lägger ut trådar om att man sett jättar bland jättarna... då förstår man att Swift gör en antydning att det här är två möjliga parallella världar, men att det finns oändligt många fler. Det är häftigt.

Men för mig är nog också Bosch en sådan konstnär... en sådan där uppenbar, tidig favorit som man tycker är fantastisk första gången man ser, men som man inte blir riktigt klok på eller klar med, utan man kan titta hur länge som helst... Det finns väl också något slags mystiskt element, eller ett outtalat outgrundligt inslag i Bosch och Jonathan Swift, även om det är stor skillnad på dem. Det får lov att vara väldigt komplext, och det tilltalar mig. I förhållande till konsumtion är det ju totalt annorlunda, en helt annan metod, att man skall fatta något direkt...

Det finns inga högre nivåer...

Nä, och då känner man sig nöjd. Det är som att äta en hamburgare. □

¹ Thomas Hobbes 1588-1679, filosof
² Hieronymus Bosch ca 1450-1416, konstnär
³ Documenta är en större samtidskonstutställning som äger rum i Kassel, Tyskland vart femte år. Nästa Documenta äger rum 2007.
⁴ Brittisk konstnär född 1968, verksam i Glasgow.
⁵ Jonathan Swift 1667-1745, författare från Irland, skrev bl.a. *Gullivers resor*